

Hyvinvointi

Keskustelutilaisuus 7.5.2025

Tervetuloa keskustelemaan Suonenjoen ajankohtaisista asioista!

ke 26.2. Kuntatalous
alustajana kaupunginjohtaja Juha Piironen

ke 19.3. Osallisuus ja demokratia
alustajana hallintojohtaja Raija Rantanen

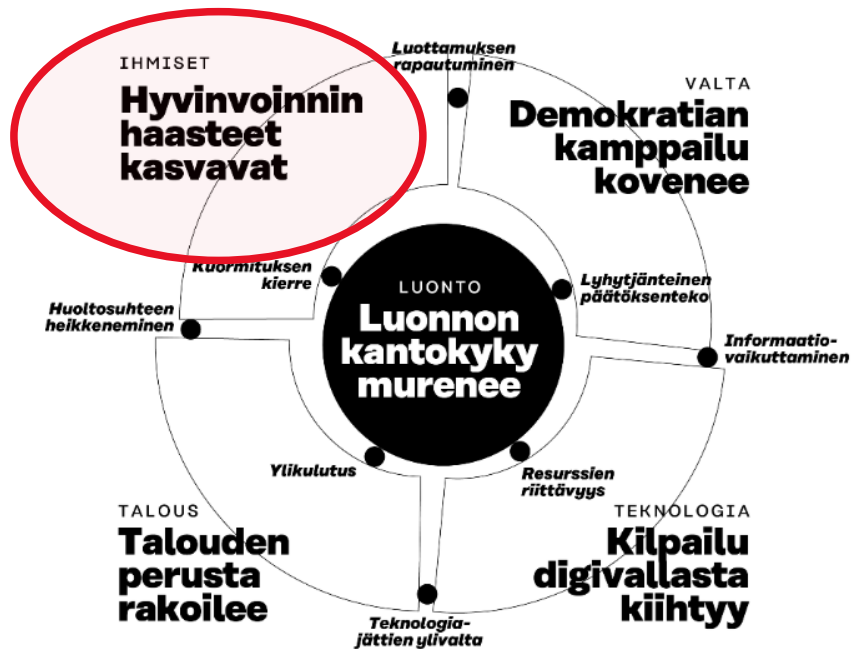

ke 16.4. Ympäristö ja ekologisuus
alustajana ilmastokoordinaattori Sanni Kalilainen, SavoGrow

ke 7.5. Hyvinvointi
alustajana hyvinvoinnin ja vapaa-ajan päällikkö Paula Paavilainen

**Yrityspuisto Futurian
auditoriossa klo 17 alkaen.
Auditorioon mahtuu
150 henkilöä.
Ennen tilaisuuden alkua
kahvitarjoilu aulassa!
Tervetuloa!**

Sitran Megatrendit 2023: Muutosten kokonaiskuva.

SITRAN TULEVAISUUSKOLMIO

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perustuu lakiin

Kuntalaki

- 1 § Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.
- 37 §:n mukaan kuntastrategiassa tulee huomioida kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Sote järjestämislaki 6§

- Seuraa kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- Valmistelee valtuustolle hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman valtuustokausittain > toimittaa sen hyvinvointialueelle
- Raportoi vuosittain valtuustolle kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä
- Osallistuu vuosittain hyvinvointialueen järjestämään (hyte)neuvotteluun
- Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä hyvinvointialueen** kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan.
- Kunnan on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyötä** kunnassa toimivien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien **muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen** kanssa. Sen on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien **järjestöjen** toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Muulla lainsäädännössä olevia viittauksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

- Liikuntalaki 390/2015

- Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019

- Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998

- Varhaiskasvatuslaki 540/2018

- Oppivelvollisuuslaki 1214/2020

- Ympäristönsuojelulaki 527/2014 1 §

- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015

- Terveysthuoltolaki 1326/2010

- Tupakkalaki 549/2016

- Alkoholilaki 1143/1994

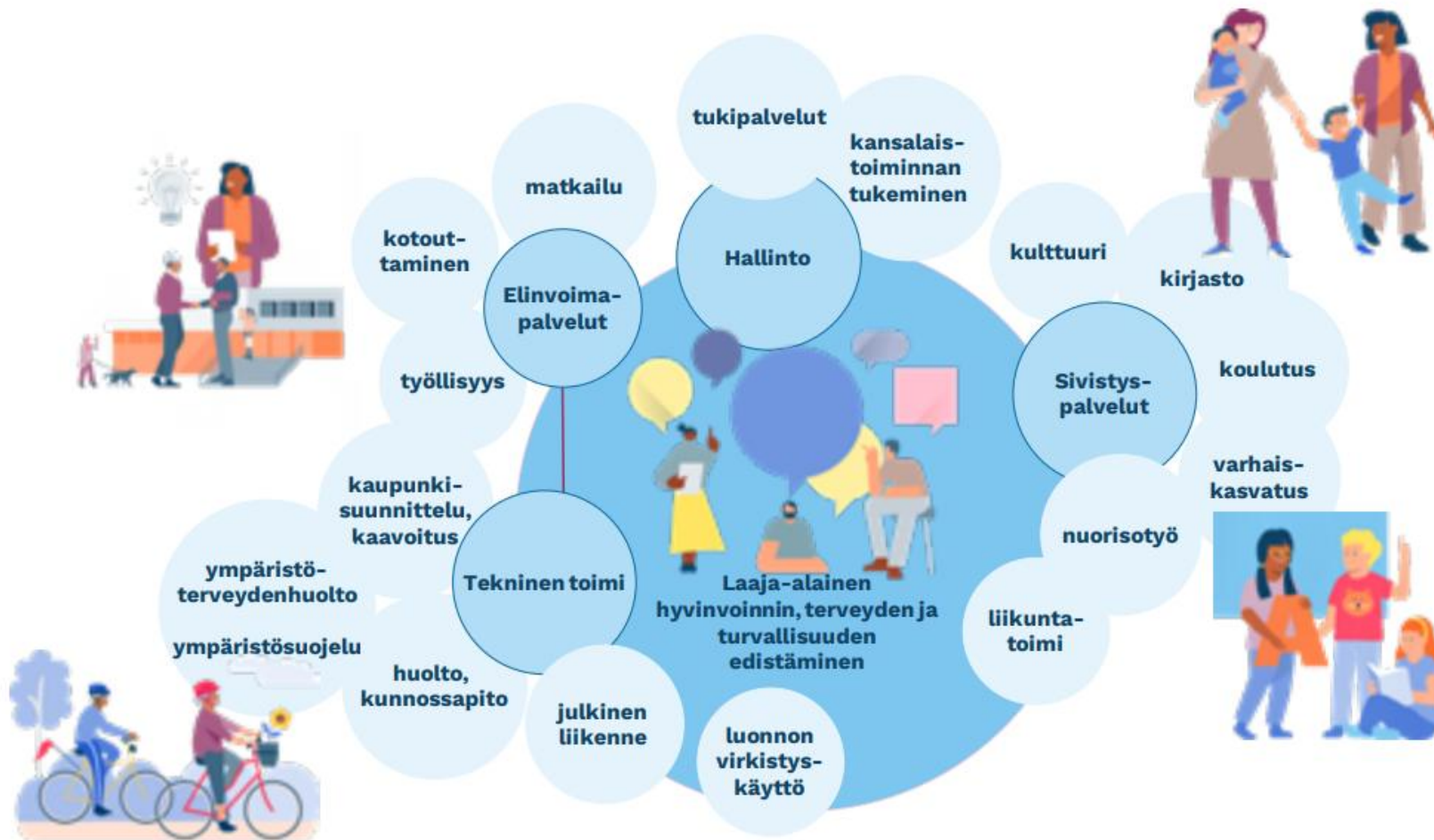
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

- Työturvallisuuslaki 738/2002

- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999

- Kansainväliset velvoitteet, EU-lainsäädäntö

- Informaatio-ohjaus: oppaat, suositukset, ohjeet

Yhdyspintatyö hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa kanssa

Pohjois-Savon HYTE-rakenne

Toimintasäännön mukaisesti 24 edustajaa + 1 aluehallituksesta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) neuvottelukunta

1. Kuntien eri toimialojen edustus
2. Hyvinvointialueen ja maakuntaliiton edustus
3. Työterveyshuollon, järjestörakenteen ja apteekkien edustus

Hyvinvointialueen HYTE-tiimi

Hyvinvointitiedolla johtaminen

HYTE- ja osallisuus päällikkö Sade Rytönen

Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori Helena Törmi

Hyvinvointikoordinaattorit

Järjestösihteeri, Sirpa Kononen
Osallisuuskkoordinaattori

Projektipäälliköt

Projektityöntekijät

HYTE teemojen yhdyshenkilöt

Esim ravitsemus, osallisuus, kaatumisten ehkäisy jne.

Ehkäisevän mt- ja päihdetyön verkosto

HYTE-koordinaattorien verkosto

Teemaverkostot:
ravitsemus, liikunta, seksuaaliterveys, kaatuminen, väkivalta, kiusaamisen ehkäisy, osallisuus

Pohjois-Savon järjestöneuvosto

Pohjois-Savon järjestöfoorumi

Hyvinvointialueen palvelutuotanto

Hyvinvointialueen HYTE-ryhmä

Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori

Kunnan HYTE-koordinaattori

Eri hyte teemojen yhdyshenkilöt

Kunnassa toimiva järjestöfoorumi

Järjestö Järjestö Järjestö

Kunta

EPT-ryhmä

Ruoka-kasvatus työryhmä

Kunnan HYTE-ryhmä

Muut alaryhmät

Kunnan hyvinvointitoimijat

Varhaiskasvatus ja opetus

Tekninen toimi

Liikunta- ja kulttuuri

Nuorisotoimi

Jne...

Alueellinen edustus

Alueellinen edustus

Työterveys-huolto / apteekit

Opiskeluhoollon alueellinen yhteistyöryhmä

Nikotiiton sairaala jne. jne.

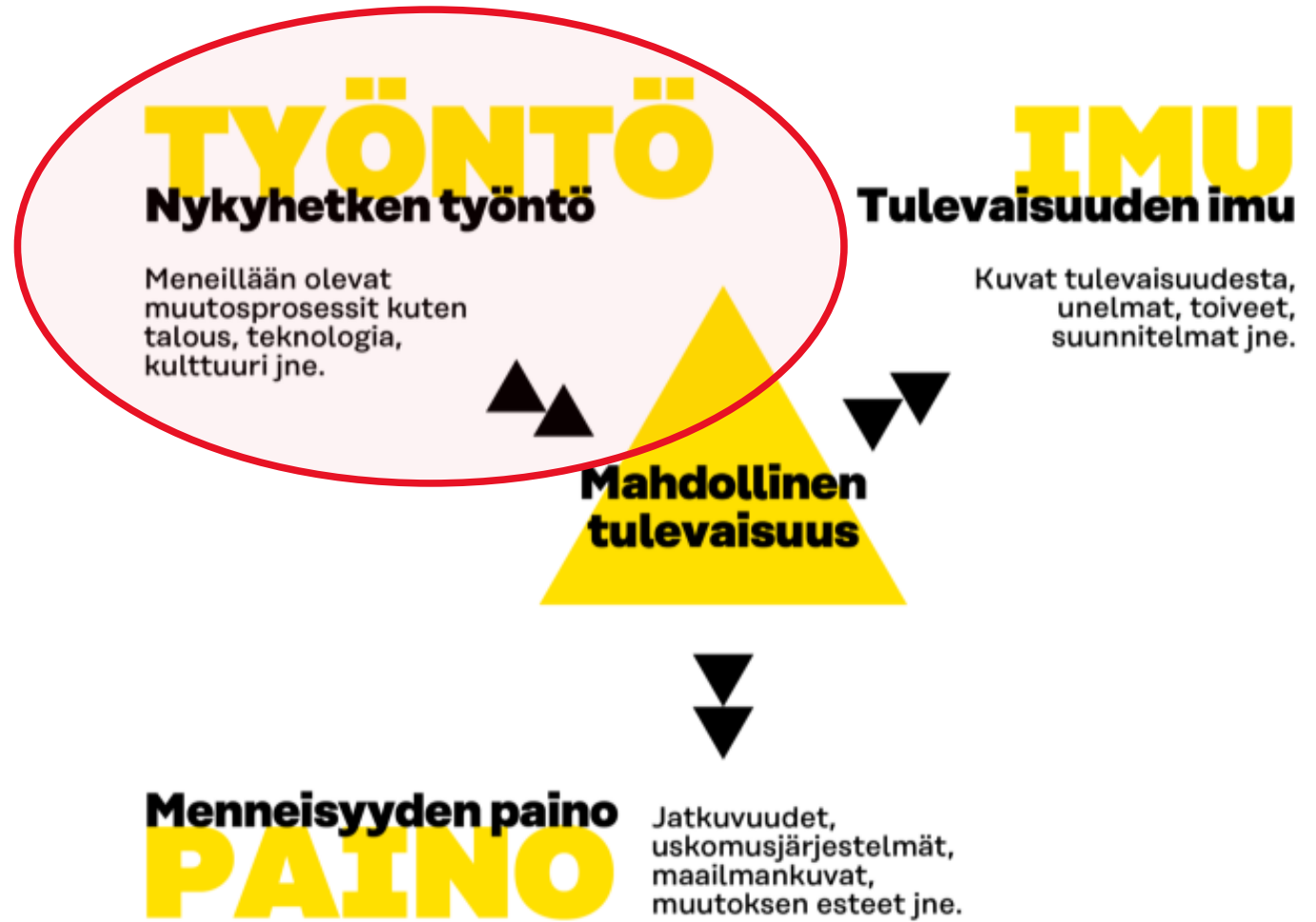
SUONENJOKI
Suomen herkullisin kunta

Ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö

- ❖ Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) ohjaa päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tehtävää työtä. Työ kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisyn ja vähentämisen.
- ❖ Vastaava toimielin kaupunginhallitus, joka on nimennyt ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön työryhmän.
- ❖ Ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö on osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä yksilöiden ja yhteisöjen jokapäiväisessä elämässä, sekä laajemmin yhteiskunnassa.
- ❖ Tavoitteena on edistää mielenterveyttä sekä ehkäistä ja vähentää alkoholin riskikäyttöä, nikotiinituotteiden käyttöä, huumausaineiden käyttöä ja haitallista rahapelaamista sekä niistä aiheutuvia haittoja käyttäjille itselleen, heidän läheisilleen ja yhteiskunnalle.
- ❖ Ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö keskittyy suojaavien tekijöiden tunnistamiseen ja niiden vahvistamiseen sekä riskitekijöiden vähentämiseen. Työtä kohdistetaan kaikenikäisiin elämänsä eri vaiheissa.
- ❖ Kuntalaisille tarjotaan tietoa ja välineitä oman tilanteen arviointiin ja hallintaan sekä tukea omatoimisen muutoksen toteuttamiseen. Yhteisöllistä toimintaa tuetaan, koska arkiympäristöjen ja niissä muodostuvien yhteisöjen, kuten oppilaitoksen, työpaikan, ystävä- ja asuinpiirin olosuhteet, toimintatavat ja normit voivat parhaimmillaan tukea ja mahdollistaa yksilöiden terveyttä edistäviä valintoja ja suojata riskeiltä. Keinoja ovat mm. tutkitusta tiedosta viestiminen, ohjaus itsehoitoon, palveluista tiedottaminen, pop-up tapahtumat, webinaarit, naapurustopäivät, ryhmätoiminta, talousneuvonta ja kohdennettu tuki, sekä vanhemmuuden tuki.
- ❖ Ehkäisevän työn osaamista lisätään paikallisen tarpeen pohjalta tarjoamalla koulutuksia.
- ❖ Työn on katsottu olevan vaikuttavaa, kun se perustuu luotettavaan tutkimustietoon, huolelliseen monialaisen työn koordinointiin ja käytettävissä on riittävät resurssit -> 60%
- ❖ Koulujen päihdekasvatus on yksi ehkäisevän päihdetyön muodoista. Oppituntien lisäksi kouluilla pidetään koulukahvit/mehut, ept-oppitunnit, hyvinvointipäivät, muut tapahtumat
- ❖ Lisäksi erilaisia teemapäiviä ja viikkoja, jotka näkyvät somessa, julisteina kaupoissa ym.
- ❖ Yhteistyötä tehdään paikallisesti, hyvinvointialueen kanssa ja yli kuntarajojen.

SITRA TULEVAISUUSKOLMIO

Indikaattoreihin perustuva analyysi hyvinvoinnin tilasta

- Koontiin on käyty läpi seuraavat indikaattorikonaisuuudet
 - THL:n esitys hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöiksi (versio 14.6.2023) [Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö - THL](#)
 - Hyvinvointisuunnitelman 2021-2025 mittareiksi valitut indikaattorit [Etusivu - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)
 - TEA-viisarin tulokset [Tulokset - TEAviisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)
 - Kouluterveyskysely [Kouluterveyskyselyn tulokset - THL](#)
 - Päihdetilannekysely 2024 nuoret ja aikuiset (PSHVA)
 - Kokemuksellinen hyvinvointikysely 2024 (PSHVA)
- Vertailussa käytetty koko maan tuloksia sekä neljän Suonenjokea muistuttavan kunnan tuloksia (Lapinlahti, Leppävirta, Outokumpu ja Laitila)
- Suonenjoen kokoluokan kunnista saatavilla vähän kuntatasoista tietoa pikkulapsista ja ikääntyneistä.
- Kouluikäisten lasten ja nuorten osalta tietoa saatavissa laajemmin kouluterveyskyselyn kautta.
- Analyysissa on käytetty viimeisimpiä saatavilla olevia tietoja ja vertailuvuotena pääsääntöisesti suunnitelmakauden alkua 2021 tai ensimmäistä saatavilla olevaa edellistä tietoa.
- Tilastot tulevat aina perässä, analyysi ei arvioi suoraan nykytilannetta.
- Analyysi pohjautuu esitettyihin indikaattorikonaisuuksiin ja kyselyihin. Suunnitelmavaiheessa sitä täydennetään työryhmissä havaintoihin perustuvalla tiedolla.

Toimintaympäristö ja turvallisuus

Hyvää / vertailussa parempia

- Koulutustaso on nousussa (2021 308,3 -> 2023 315,8)
- Tuloterot ovat verrokkikunnista pienimpiä ja kaventuneet (2021 23,7 -> 2022 23,5)
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden määrä on laskenut (2020 2,8% -> 2023 2,2%)
- Ahtaasti asuvien lapsiperheiden määrä on vähentynyt (2020 30,6% -> 2023 28,4%)
- Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset laskusuunnassa (2021 8.3 -> 2023 7,5)
- Liikennevahingoissa vammautuneiden ja kuolleiden määrä laskenut (2019 33 -> 2022 29)
- Ilman epäpuhtauksien päästöt (pienhiukkaset PM_{2,5}) vähentyneet (2015 44 t -> 2020 33 t) ja luku pienin verrokkikunnista
- Liikunnan edistämistä mittaava TEA-viisarin pistemäärä verrokkikuntien korkein 73 (matalin Laitila 38)
- Liikuntaan käytettävä resurssi verrokkikuntia suurempi 350 €/asukas (matalin Lapinlahti 65 €/asukas)

Kehitettävää / Vertailussa heikompia

- Väestö ikääntyy verrokkikuntia nopeammin
- Huoltosuhde eli ikääntyneiden ja lasten määrä suhteessa työikäisiin on korkea 87,8/100 (koko maa 61,9/100, Laitila 71,9/100)
- Työllisten määrä väestöstä alhainen 36,4% (Laitila paras 43%)
- Pienituloisuusaste korkea 16,2% (korkein Outokumpu 19,1%, matalin Leppävirta 12,3%)
- Yhden hengen asutokuntien määrä kasvussa (2021 47,9% -> 2023 48,4%)
- Avioerojen määrä on lisääntynyt (/ 1000 naimisissa olevaa 2020 15,7 -> 2023 20,4)

Lapset ja nuoret alle 16-vuotta

Hyvää / vertailussa parhaita

- Osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien kokemukset koulussa parempia kuin verrokkikunnissa
- Vähiten luvattomia poissaoloja koulusta
- Koulu-uupumusta vähemmän kuin verrokkikunnissa (Suonenjoki 13%, Outokumpu 22,9%)
- Yksinäisyyden kokemus 4.-5. luokkalaisilla laskusuunnassa (2021 4,1% -> 2023 2,7%)
- Vähäisin määrä aamupalan väliin jättäviä
 - 4.-5. luokkalaisista 22,5% (Outokumpu 40,3%)
 - 8.-9. luokkalaisista 33,7% (Leppävirta 48,6%)
- Ylipainon yleisyys 2-12 vuotiailla on erityisesti tyttöjen osalta laskusuunnassa
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus 4.-5.luokkalaisista kasvanut (2021 40,5% -> 2023 50,5%)
- Fyysistä väkivaltaa huoltajan taholta on kokenut 4.-5. luokkalaisista 11,7% (huonoin Outokumpu 20%)
- Huolta herättävä päihteiden (tupakkatuotteet, alkoholi, huumeet) käyttö tai rahapelaaminen 8.-9. luokkalaisilla verrokkikuntien vähäisin ja vähentynyt (2021 10,5% -> 2023 2,1%)

Kehitettävää / vertailuissa heikoimpia

- Kiusaamisen kokemukset 4.-5. ja 8.-9. luokkalaisilla ovat lisääntyneet, ollen kuitenkin verrokkikuntiin nähden matalat
- Yksinäisyyden kokemus 8.-9- luokkalaisilla verrokkikuntien korkein 16,3% (pienin Lapinlahti 10,1%)
- Ahdistuneisuus kasvanut 8.-9. luokkalaisilla (2019 14,6% -> 2023 22,5%)
- Koululounaan jättää väliin 8.-9. luokkalaisista vähintään kerran viikossa 48,9% (paras Outokumpu 26%)
- Ylipainon yleisyys 13-16 vuotiailla on erityisesti poikien osalta nousussa (2020 33,8% -> 2023 40,5%)
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus 8.-9- luokkalaisista vähentynyt (2021 24,6% -> 2023 19,3%)
- Fyysistä väkivaltaa huoltajan taholta on kokenut 8.-9. luokkalaisista 15,6% (paras Outokumpu 6%)
- Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokeneiden 8.-9. luokkalaisten määrä on kasvanut (2019 18% -> 2023 28,9%) erityisesti pojissa (2019 4,3% -> 2023 12,8%)
- Käyttänyt tupakkatuotteita tai sähkösavuketta vähintään kerran 4.-5. luokkalaista osuus nousussa (2021 0,8% -> 2023 5,4%)
- Nuorten päihdetietokyselyn 2024 mukaan lapset/nuoret ovat nähneet alaikäisten käyttävän viimeisen 12kk aikana
 - Sähkötupakkaa 71% vastaajista
 - Nuuskaa 58% vastaajista
 - Tupakkaa 57% vastaajista
 - Nikotiinipusseja 49% vastaajista
 - Alkoholia 42% vastaajista

Nuoret ja nuoret aikuiset (16-29 v.)

Hyvää / vertailussa parhaita

- Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (2019 11,6% -> 2023 24,4%)
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus hieman nousussa (2019 16,3% -> 2023 16,7%)

Kehitettävää / vertailuissa heikoimpia

- Syrjäytymisriskissä olevien 18-24 –vuotiaiden osuus nousussa ja verrokkikuntien heikoin tulos (2021 19,8% -> 2023 26,8%, pienin osuus Laitila 17,6%)
- Huolta herättävä päihteiden (tupakkatuotteet, alkoholi, huumeet)käyttö lisääntynyt (2017 10,2% -> 2023 11,9%, verrokkikunnista vai Outokummussa suurempi 15,4%)
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus nousussa ja verrokkikuntien heikoin tulos (2017 12,5% -> 2023 27,5%, pienin osuus Lapinlahti 12,5%)
- Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi tuntevien osuus nousussa ja verrokkikuntien huonoin tulos (2019 19% -> 2023 31%, pienin osuus Outokumpu 17,9%)
- Koululounaan väliin vähintään kerran viikossa väliin jättävien osuus nousussa ja verrokkikuntien heikoin tulos (2019 27,9% -> 2023 57,1%, pienin osuus Outokumpu 25,6%)
- Ylipainoisten osuus nousussa (2019 14,3% -> 2023 19%)

Työikäiset

Hyvää / vertailussa parhaita

- Mielenterveysindeksi laskenut (2019 156 -> 2022 145,2), silti vertailun heikoin, paras Laitila 91,6
- Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64-vuotiaiden määrä laskenut (2021 13,1% -> 2023 12,1%)
- Vaikeasti työllistyvien (rakennetyöttömyys) osuus verrokkikunnista pienimpiä 3,3%, (Laitila 3%, Outokumpu 7,1%)
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrä laskenut (2019 2,1% -> 2023 1,8%)
- Kokemuksellisen hyvinvointikyselyn (2024) mukaan parannusta edelliseen mittaukseen (2021) on tullut ainoastaan seuraavissa
 - Kirjasto ja kulttuuripalveluihin osallistuminen
 - Perhe ja läheiset

Kehitettävää / vertailuissa heikoimpia

- Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrä kasvussa ja verrokkikuntien heikoin tulos / 1000 vastaavan ikäistä (2021 31,7 -> 2023 49, paras Laitila 22,6)
- Työkyvyttömyysindeksissä vertailukuntien heikoin tulos 168,4, paras Laitila 111,4
- Äänestysaktiivisuus laskenut ja heikoin (eduskuntavaalit) verrokkikunnista
- Kokemuksellisen hyvinvointikyselyn (2024) mukaan eniten laskua edelliseen mittaukseen (2021) on tullut seuraavissa
 - Luottamus kunnan päättäjiin
 - Mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioihin
 - Luottamus asuinseudun hyvän elämän mahdollisuuksiin tulevaisuudessa
 - Asuinalueen turvallisuus
 - Oma taloudellinen tilanne

Ikäihmiset

Hyvää / vertailussa parhaita

- Täyttä kansaneläkettä saaneiden osuus pienentynyt (2021 2,1% -> 2023 1,7%)
- Kokemuksellisen hyvinvointikyselyn (2024) mukaan eniten parannusta edelliseen mittaukseen (2021) on tullut seuraavissa
 - Elämään kokonaisuutena
 - Päivittäiseen pärjääminen
 - Kirjasto ja kulttuuripalveluihin osallistuminen
 - Itselle mielekkäiden asioiden tekeminen

Kehitettävää / vertailuissa heikoimpia

- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot yli 65-vuotiailla nousussa ja verrokkikuntien heikoin tulos (2021 128,1 -> 2023 519, paras Laitila 208,2)
- Kokemuksellisen hyvinvointikyselyn (2024) mukaan eniten laskua edelliseen mittaukseen (2021) on tullut seuraavissa
 - Luottamus kunnan päättäjiin
 - Mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioihin
 - Luottamus asuinseudun hyvän elämän mahdollisuuksiin tulevaisuudessa
 - Luonnosta nauttimisen mahdollisuudet

Suonenjoella on hyvin seuraavat asiat

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet vahvistuneet
- Resurssia hyte-työhön, ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön, kotoutumisen edistämiseen, asumisneuvontaan ja järjestötyöhön vahvistettu
- Hyvät toimintatavat käytössä laajasti eri toimialoilla (esim. poissaolojen seuranta kouluissa, kulttuurin Kaikukortti)
- Hyvät vaikutusmahdollisuudet ja osallisuus kouluissa
- Kirjasto ja kulttuuripalveluiden käyttö lisääntynyt
- Hyvät liikuntamahdollisuudet
- Työllisyys hyvällä tasolla ja rakenteellista työttömyyttä vain vähän
- Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet laajasti käytössä

Kokonaisuutena hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Suonenjoella on laaja-alaista ja vaikuttavaa.

Kehitettävät asiat Suonenjoella vuosille 2025-2029

-> alustavat painopisteet ja tavoitteet, joita muokataan hyvinvointisuunnitelmaa tehdessä työryhmissä ja verkostoissa

- Osallisuus ja yksinäisyyden ehkäisy
 - Mahdollisuudet vaikuttaa kunnan päätöksentekoon ja luottamus päättäjiin
 - Työikäisten hyvinvoinnin kokemus ja luottamus asuinseudun tulevaisuuteen
 - Yksinäisyyden väheneminen kaikissa ikäryhmissä
 - Peruskoulun jälkeisten koulukeskeytymisten/syrjäytymisen ehkäiseminen
 - Vaikuttajaryhmien toiminnan vahvistaminen (erityisesti nuorisovaltuusto)
- Vanhemmuus vahvistuu
 - Vanhempien lapsiin kohdistaman väkivallan vähentäminen
 - Vanhempien rooli terveellisten elintapojen ja mielen hyvinvoinnin omaksumissa vahvistuu
- Itsestä huolehtimisen ja terveellisten elintapojen edistäminen
 - 13-16 vuotiaiden ylipaino (erityisesti pojat)
 - Terveelliset ruokailutottumukset yläkoulu- ja lukioikäiset (vrt. koululounas)
 - Yläkoulu- ja lukioikäisten liikkumisen lisääminen
 - Ikääntyneiden ravitsemus
- Mielen hyvinvointi ja riippuvuuksien ehkäisy
 - Koulukiusaamisen vähentäminen
 - Uupumiseen ja ahdistuksen kokemuksiin puuttuminen erityisesti yläkoulu- ja lukioikäisillä
 - Päihdekasvatuksen lisääminen jo alakouluikäisille
 - Lukioikäisten päihteiden käyttöön vaikuttaminen
 - Mielenterveysperusteisten sairauslomien ehkäiseminen
 - Suunnitelmallinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa kaikkien väestöryhmien tavoittamiseksi.
- Tapaturmien ja väkivallan ehkäiseminen
 - Kaatumisten ehkäisy
 - Koulukiusaamisen vähentäminen
 - Lähisuhdeväkivallan vähentäminen
- HYTE-resurssien, rakenteiden ja prosessien vahvistuminen
 - Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma
 - Koordinaatio eri ryhmien ja suunnitelmien välille
 - EVAn systemaattinen käyttö
- Ikääntyvän väestörakenteen huomioiminen ja ikäryhmän 16-29 -vuotiaat tilanteen erityinen tarkastelu kaikkien painopisteiden alla

SITRAN TULEVAISUUSKOLMIO

TYÖNTÖ

Nykyhetken työntö

Meneillään olevat
muutosprosessit kuten
talous, teknologia,
kulttuuri jne.

IMU

Tulevaisuuden imu

Kuvat tulevaisuudesta,
unelmat, toiveet,
suunnitelmat jne.

Mahdollinen tulevaisuus

Menneisyyden paino PAINO

Jatkuvuudet,
uskomusjärjestelmät,
maailmankuvat,
muutoksen esteet jne.